

homo fit risibilis infallibiliter & per se. Dicitur ab vna causa veritatis, quoniam à pluribus non valet. Verbi gratia quod homo habeat pulsam concitatum potest esse à pluribus causis, puta ab ira, à labore, à cibo, à febre. Vnde sic arguere. Sortes habet pulsam concitatum, ergo bene comedit & bibit, non valet consequentia, quia potest esse ab alia causa, vt tibi declarabitur in tractatu de syllogismo sophistico. Dicitur & non econuerso, quia non sequitur, Homine currente risibile currit, ergo dum homo currit risibile currit. Nam posito quod nihil currat, tunc consequens est falsum, cum asserat hominem currere, & antecedens est verum, quia concluditur eius veritas per aliam causam veritatis, scilicet per conditionalem, quæ est hæc, si homo currit, risibile currit. Nam propositio denominata ab ablatiuo in consequentia potest habere tres causas veritatis, scilicet conditionalem, temporalem, causalem.

Exemplum primi. Homine currente, risibile currit, id est, si homo currit risibile currit.

Exemplum secundi. Homine currente: risibile currit, id est dum homo currit, risibile currit.

Exemplum tertij. Homine currente risibile currit, id est quia homo currit risibile currit.

Nona est, à propositione verbi actiui, ad sibi correspondentem verbi passiuum, est bona consequentia & econuerso. Nam bene sequitur, ego amo Deum, ergo Deus amatur à me. Hæc regula est vera vniuersaliter, dummodo feruetur eadem suppositio terminorum, vt homo videt lupum, ergo lupus videtur ab homine. Nam in vtraque homo, & lupus supponunt determinatè. Si autem mutatur suppositio non valet, vt hic promitto tibi denarium, ergo denarius promittitur à me tibi. Nam in prima ly denarium stat confusè, vt docuimus in tractatu de suppositionibus, in secunda autem determinatè. Vt ergo feruetur eadem suppositio, fiat passiuum sic, à me tibi promittitur denarius.

Decima est. A propositione de tertio adiacente, ad eam quæ est de secundo valet consequentia affirmatiuè arguendo, dummodo non sit exclusiua, nec in materia naturali, nec prædicatum sit terminus distrahens, nec verificabilis tam de ente quàm de non ente, & feruetur eadem suppositio.

Dicitur affirmatiuè, quia negatiuè non valet. Non enim sequitur. Nullus homo est asinus, ergo nullus homo est.

Dicitur dummodo non sit exclusiua, quia in exclusiuis non tenet. non enim sequitur, Taneum homo est staturæ rectæ, ergo tantum homo est.

Dicitur nec in materia naturali quia copula non dicit existentiam, sed habitudinem prædicati ad subiectum. Vnde semper est vera siue extrema existant, siue non. In secundo autem adiacente copula dicit existentiam. Vnde non sequitur, homo est animal, ergo homo est. Nam prima est sempiternæ veritatis, etiam ante mundi creationem, secunda autem non est vera nisi homine existente, & in hac conditione discordant terminis, à realitatis. Tenent enim terminis regulam valere tam in materia naturali quam contingenti, Reales verò tantum in materia contingenti.

Dicitur nec prædicatum sit terminus distrahens, i. cum quo non stat præsens existentia subiecti. Tales termini sunt ista participia, Præteritus, futurus, mortuus, interfectus, generandus, & generabilis: in his omnibus regula non tenet. Non enim sequitur, homo est præteritus, siue mortuus, siue occisus, ergo homo est. nec sequitur, homo est generandus, vel generabilis, ergo homo est.

Dicitur nec verificabilis, &c. Tales termini sunt opinabile, imaginabile, fingibile, &c. Vnde non sequitur, Mons aureus est imaginabilis, ergo mons aureus est. Nec sequitur, Alter mundus est opinabilis, ergo alter mundus est. Nam opinari & imaginari possumus tam existentia quam non existentia sicut & somnari.

Dicitur & feruetur eadem suppositio. Vnde non sequitur. Homo est nomen, ergo homo est, quoniam in antecedente supponit materialiter, in consequente personaliter, nec sequitur, homo est species, ergo homo est, quoniam in antecedente supponit simpliciter, in consequente aut personaliter.

Hæc de regulis consequentiarum formalis penes probationes propositionum dicta sunt.

P A R S VI.

Consequentia in hypotheticis.

In parte sexta assignandæ sunt regulæ consequentiarum formalis penes propositiones hypotheticas copulatiuas, &

disiunctiuas & sunt sex.

Prima est. A tota copulatiua affirmatiua diuisiua, ad quamlibet eius partem, valet consequentia, sed non econuerso, nisi in aliquo casu. Nam bene sequitur, Sortes loquitur, & Plato audit, ergo sortes loquitur, ergo Plato audit.

Dicitur affirmatiua, quoniam in negatiua non valet, non enim sequitur, non tu es homo, & tu es asinus, ergo non tu es homo. Stat enim quod tu sis homo, & non sis asinus.

Dicitur diuisiua, quoniam à copulatiua collectiua non valet. non enim sequitur, Sortes trahit nauem, & Plato trahit nauem, ergo sortes trahit nauem. Nam simul & non diuisim trahunt nauem, supposito quod neuter per se solum sufficit trahere nauem.

Dicitur, sed non econuerso, scilicet qualibet parte ad totam copulatiuam. Non enim sequitur, Sortes comedit, ergo Sortes comedit & loquitur: stat enim quod comedit & non loquitur. Dicitur in aliquo casu. Casus autem est, quando ad partem copulatiuam antecedit essentialiter aliud, quod de parte ipsa prædicatur, & sine quo pars ipsa non sequitur, vt hic. Homo currit, ergo currit & mouetur. Nam motu non ponitur cursus, & hæc est per se. cursus est motus, sic illa est per se, homo est animal. In hoc igitur casu consequentia valet à parte copulatiuæ ad totam copulatiuam, regulariter autem, & formaliter non valet.

Secunda est à propositione de toto copulato tam à parte subiecti quàm à parte prædicati diuisim tanto & affirmatiuè, ad quamlibet eius partem, valet consequentia, sed non econuerso, nisi in eo casu, in quo dictum est in regula præcedenti. Nam bene sequitur ex parte subiecti, Sortes & Plato comedunt, ergo Sortes comedit, ergo Plato comedit: ex parte autem prædicati sic, Sortes comedit & loquitur, ergo loquitur, ergo comedit.

Dicitur tanto diuisim, quoniam tanto collectiue non valet, vt hic, Sortes & Plato sunt duo, ergo Sortes est duo, & hic Sortes & Plato ferunt hoc pondus, ergo Sortes fert hoc pondus.

Dicitur affirmatiuè, quoniam negatiuè non valet, Non enim sequitur, Non Sortes & Plato trahunt nauem, ergo Plato trahit nauem.

Dicitur sed non econuerso, quia non sequitur. Sortes comedit, ergo Sortes comedit & bibit.

Dicitur nisi in eo casu, &c. Nam bene sequitur, Sortes est homo, ergo est homo & animal. Sortes dormit, ergo dormit & quiescit.

Tertia est, à parte principali disiunctiuæ affirmatiuæ ad totam disiunctiuam valet consequentia, sed non econuerso, nisi gratia materiæ. Nam bene sequitur, Tu es homo, ergo tu es homo, vel tu es asinus quia ad veritatem disiunctiuæ sufficit vnâ partem esse veram, vt docuimus in tractatu tertio agentes de propositionibus hypotheticis, econuerso autem non sequitur, scilicet à tota disiunctiua ad quamlibet partem. Non enim valet, Tu es homo, vel asinus, ergo tu es asinus. aliquando autem valet gratia materiæ, puta quando vna pars disiunctiuæ sequitur ad alteram, ita quod vera que pars est vera, & tunc potest vtraque pars inferri indifferenter ex tota disiunctiua. vt hic, Tu es homo vel animal, ergo tu es animal, ergo tu es homo.

Sed aduerte quod apud reales, vt docuimus in tract. 3. disiunctiua, cuius vtraque pars est vera, non est propria, sed impropria. Nam propria disiunctiua vera est illa, cuius vna pars est vera, reliqua autem non. dicitur enim disiunctiua, quia disiungit sensum apud logicum. vnde apud reales stat de disiunctiua propria, pro nullo casu, licet arguere à tota disiunctiua ad partem. Et hanc viam sequimur.

Iterum aduerte, quod diximus de disiunctiua verificata de propositione, cuius subiectum est totum disiunctum vel prædicatum. Nam ex parte subiecti bene sequitur. Sortes currit, ergo Sortes vel Plato currit: ex parte prædicati bene sequitur, Sortes comedit, ergo Sortes comedit, vel est asinus, econuerso autem non in propositione de proprio disiuncto. non enim sequitur, Sortes comedit vel est asinus, ergo est asinus.

Quarta est. A tota disiunctiua affirmatiua cum destructione vnius partis ad positionem alterius valet consequentia. Nam bene sequitur, tu es mortuus, vel viuus: sed tu non es mortuus: ergo tu es viuus. Pro cuius noticia aduerte quod destruere vnâ partem est negare illam, & ponere alteram est affirmare.

Vnde quod sic arguitur, tu es asinus, vel tu non es asinus. Sed tu